

Оксана Серета

ORCID 0000-0001-8078-173X

кандидатка наук із соціальних комунікацій, старша наукова співробітниця Науково-дослідного інституту пресознавства, Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника (Львів, Україна)
siania@i.ua

УДК 070.4(=161.2):355.48(438.31)"1939/1944"

**ЧАСОПИС «ІЛЮСТРОВАНІ ВІСТІ» (1940–1941 рр.):
ВІЗУАЛЬНА ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО
ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКОГО ЖИТТЯ**

DOI 10.37222/2786-7552-2025-6-6

Вивчено історію та обставини функціонування літературно-мистецького журналу «Ілюстровані Вісті» під час німецької окупації, висвітлено склад редакційного колективу та коло співробітників видання, охарактеризовано структуру та художнє оформлення. Метою статті було відтворити історію появи місячника, причини його закриття, уточнити склад його редакційної колегії, ідентифікувати псевдоніми і криптоніми авторів видання. Для цього було реалізовано низку завдань – ретельно проаналізовано контент часопису з реєструванням усіх прізвищ дописувачів та редакційних статей; переглянуто словники прихованих імен з метою розкриття псевдонімів і криптонімів авторів; віднайдено та опрацьовано праці про культурне життя та видавничу діяльність українців у 1939–1944 рр. в умовах німецької окупації; вивчено спогади безпосередніх учасників українського пресовидавничого процесу того часу. Дослідження є актуальним, оскільки журнал «Ілюстровані Вісті» потрапляв у фокус дослідників насамперед з погляду змістового наповнення і не вивчався більш ґрунтовно як пресо-ве явище. Новизну розвідки засвідчує той факт, що завдяки уважному вивченню змісту часопису та низки джерел

вдалося з'ясувати історію та особливості функціонування «Ілюстрованих Вістей», уточнити склад редакційного колективу та автуру, ідентифікувати низку прихованих імен. Для здійснення завдань статті було застосовано спеціальні наукові методи: історико-бібліографічний, біографічний, порівняльний.

Перше число місячника «Ілюстровані Вісті» вийшло у Кракові наприкінці квітня 1940 р. під крилом «Українського видавництва». Новостворене видання мало на меті всебічно реєструвати українське культурне життя і стати інформаційною платформою для українських письменників і митців. Офіційним відповідальним редактором був Михайло Хом'як, фактичними – Лев Лепкий (у 1940 р.) та Святослав Гординський (у 1941 р.). До редакційної колегії 1941 р. належали: Василь Кархут та Едвард Козак. Загалом світ побачило 20 чисел, останнє – у грудні 1941 р. Підсумовано, що «Ілюстровані Вісті» відіграли важливу роль у кристалізації українського культурного середовища на вимушеній еміграції і є цінним джерелом для вивчення української культури під час німецької окупації.

Ключові слова: «Ілюстровані Вісті», журнал, редакція, авторський колектив, культурне життя, німецька окупація.

Постановка проблеми. Сучасні воєнні виклики спонукають українських дослідників дедалі частіше звертатися до глибшого аналізу історичних реалій українців в умовах окупацій. Значний інтерес істориків і пресознавців викликає культурне життя українців упродовж 1941–1944 рр., зокрема цікавлять особливості функціонування української легальної преси з обмеженими інформаційними та комунікаційними можливостями в жорстких рамках німецької цензури. Обставини появи, особливості редакційної політики та коло співробітників часопису «Ілюстровані Вісті» не були предметом окремих наукових студій сучасних дослідників, хоча видання згадувалося у низці історико-бібліографічних досліджень, наукових працях, а його змістове наповнення було зареєстроване у біобібліографічному довіднику. Однак у вказаних розвідках не висвітлено історію започаткування часопису, причин зміни його художнього оформлення, не розкрито імена фактичних редакторів і членів редак-

ційної колегії, низку псевдонімів і криптонімів співробітників цього видання. Завдяки опрацюванню словників прихованих імен, публікацій у легальній та еміграційній пресі, спогадів безпосередніх учасників українського літературно-мистецького процесу 1941–1944 рр, а також ретельному аналізу контенту досліджуваного журналу вдалося значно доповнити відомості про обставини започаткування і функціонування місячника «Ілюстровані Вісті» та відзначити його роль у формуванні та розвитку українського культурного життя в умовах окупації.

Мета дослідження. Метою цієї статті є висвітлити історію появи та функціонування часопису «Ілюстровані Вісті», уточнити склад його редакційної колегії, розкрити псевдоніми і криптоніми авторів видання.

Об'єктом дослідження виступає літературно-мистецький місячник «Ілюстровані Вісті», який виходив легально у Кракові упродовж 1940–1941 рр., а **предметом дослідження** – історія та функціонування видання, його редакційний колектив, тематика, художнє оформлення та коло співробітників.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Як засвідчують останні роки, українська преса першої половини ХХ ст. та її безпосередні учасники надалі залишаються у фокусі уваги українських пресознавців, оскільки відомості про них є вагомим джерелом для вивчення пресовидавничого процесу того часу. Потрібно згадати «свіжі» праці цієї тематики Ю. Голубничої-Шленчак та І. Срібняка (Голубничка-Шленчак & Срібняк, 2024), О. Дроздовської (Дроздовська, 2024), М. Комариці (Комариця, 2024), З. Наконечної та О. Католи (Наконечна & Катола, 2024), О. Терещук (Терещук, 2024) та ін. Значно полегшують зусилля сучасних науковців у розкритті прихованих імен журналістів, публіцистів, редакторів та критиків української преси словники псевдонімів і криптонімів Н. Браїляна (Браїлян, 2023), О. Дея (Дей, 1969) та В. Еппеля (Еппель, 1999). Згадки про досліджуваний нами журнал «Ілюстровані Вісті» знаходимо у праці В. Кубійовича про історію Українського Центрального Комітету (Кубійович, 1975), монографії Н. Антонюк про українське культурне життя в Генеральній губернії (Антонюк, 1997) та статті О. Луцького про періодику «Українського видавництва»

(Луцький, 1994), де наводяться дуже загальні відомості про часопис. Значно більше інформації про цей місячник вміщено у двотомному історико-бібліографічному дослідженні К. Курилишина про українську легальну пресу періоду німецької окупації (Курилишин, 2007) та у монографічному дослідженні Л. Головатой про український легальний видавничий рух у Центрально-Східній Європі 1939–1945 рр. (Головата, 2013), бібліографічному довіднику праць «Українського видавництва» (Головата, 2021, т. 2) та брошурі про С. Гординського її ж авторства (Головата, 2007). У працях К. Курилишина та Л. Головатой ретельна увага приділена насамперед змістовому наповненню «Ілюстрованих Вістей», технічному опису видання та розкриттю псевдонімів і криптонімів його співробітників, водночас поза увагою цих дослідників залишилися історія появи, процес функціонування та редагування місячника, склад його редакційної колегії, характеристика художнього оформлення, показники накладу. Відзначимо, що у бібліографічному довіднику Л. Головатой розкрито більшість псевдонімів редакторів та авторів «Ілюстрованих Вістей», однак один із криптонімів Ю. Косача помилково приписаний Ю. Кміту, а низка псевдонімів, зокрема Микола Гурко, Лярісса Ельд, подано як справжні імена.

Новизна. Актуальність і новизна дослідження впливають із результатів історіографічного огляду. Часопис «Ілюстровані Вісті» не був донині об'єктом окремого вивчення науковців, тому у цій статті вперше розкриваються його історико-функціональні аспекти, склад редакційного колективу, специфіка наповнення окремих рубрик та художнього оформлення, наводяться кількісні показники накладу, уточнюються обставини закриття видання. Завдяки ретельному перегляду змісту місячника окреслюється коло його співробітників та авторів художніх творів із зазначенням псевдонімів і криптонімів, уточнюються автори світлин та окремих ілюстрацій.

Методи дослідження. Методологічну базу цього дослідження становлять наукові принципи об'єктивності та достовірності. У статті застосовано такі спеціальні наукові методи – історико-бібліографічний, біографічний, порівняльний.

Виклад основного матеріалу. Наприкінці квітня 1940 р., «під Великодень»¹, накладом «Українського видавництва» у Кракові побачило світ перше число місячника «Ілюстровані Вісті» (Від Редакції, 1940), офіційно датоване травнем. Назва, а від 1941 р. і вихідні дані дублювалися німецькою мовою. Офіційно відповідальним редактором вказано Михайла Хом'яка, який на той час був головним редактором газети «Краківські Вісті». Лев Лепкий зазначався як літературно-мистецький редактор, однак саме він виконував функції фактичного редактора «Ілюстрованих Вістей» у 1940 р. і листувався із читачами від імені редакції – ховався під криптонімом Л. Л. та псевдонімом Леле.

Як повідомляла редакція, новостворений журнал насамперед мав на меті «зображувати всебічно українське культурне життя в минулому й сучасному» і стати інформаційною платформою для всіх «українських письменників і мистців, що розуміють у цей переломовий час потребу посиленої культурної праці» (До наших читачів, 1941).

Наприкінці першого року видавання редакція повідомляла про намір дещо покращити дизайн часопису – він мав виходити у «новому, великому форматі, з колірною обгорткою, з окремим додатком сторінок сатири й гумору» (Від Редакції, 1940), а до редакційного колективу мали долучитися представники краківського літературно-мистецького гуртка. Останнє число у 1940 р. вийшло подвійним, і редакція повідомляла, що це сталося із не залежних від неї обставин.

У січні 1941 р. фактичне редагування журналу перебрав на себе поет та мистецький критик Святослав Гординський: восени 1939 р. він переїхав до Кракова і працював мистецьким

¹ Великдень у 1940 р. був 28 квітня.

керівником в «Українському видавництві» (Гординський, 1952, с. 2). Припускаємо, що саме він міг бути причетним до зміни художнього оформлення «Ілюстрованих Вістей» і збільшення їхнього формату, започаткування літературно-мистецьких рубрик і сторінки гумору. До складу редакційної колеї входили: Василь Кархут (пішов із редакції у червні 1941 р., про що повідомляла редакція у ч. 6), Едвард Козак (здійснював художнє оформлення, вів сторінку карикатур, у листопаді 1941 р. залишив редакцію). Не вдалося віднайти відомостей, чи у редакції залишився Лев Лепкий.

У зверненні до читачів редакція повідомляла, що новий формат часопису «дає куди більші технічні спроможності

До наших Читачів!

Вступаємо в другий рік видавництва і з цим значно перебудовуємо й збільшуємо наш часопис. Такий, як тепер починає виходити (більший об'єм і форматом) дає теж куди більші технічні спроможності мистецького оформлення — передусім статті можуть бути безпосередньо ілюстровані. Далі маємо спроможу давати колірні малюнки і сподіємось дати читачам крапки зразки українського мистецтва.

Журнал, у першу чергу буде присвячений завдяки зображувати всебічно українське культурне життя в минулому й сучасному на теренах Генерал-Губерній, але й інші моменти українського життя знайдуть у журналі по спромозі своє піддержання. Розуміється, немало місця буде присвячено й для ближчого познайомлення українців із досягненнями великої німецької культури, в якій засягли ми тепер находимося і з якої здобутоків маємо тепер щасливу нагоду користати безпосередньо, а не так, як давніше — з другої-третьої руки.

Як і дотепер, так і надалі сторінки нашого журналу стоять отвором для всіх українських письменників і мистців, що розуміють у цей переломний час потребу посиленої культурної праці, яка має тепер змогу розвиватись і репрезентувати добре українське ім'я в столиці тієї Губерній, що її замкові мурі прикрашені в старовину творами між іншими й — українських майстрів.

РЕДАКЦІЯ.

мистецького оформлення — передусім статті можуть бути безпосередньо ілюстровані» (До наших читачів, 1941). Водночас, попри суттєве здорожчання видавничо-поліграфічних витрат на нове художнє оформлення, було прийняте рішення не піднімати ціни поодинокого числа, тож вона й надалі становила один злотий.

Наповнення часопису справді було суголосним із його назвою — його сторінки були щедро всіяні репродукціями творів мистецтва, карикатурами, численними світлинами. Дуже цінними для сучасних істориків і краєзнавців є фотографії з життя українців у Варшаві, Кракові, Криниці, Перемишлі, Радимні, Сяноку, Холмі, Ярославі та ін.

З огляду на задеклароване спрямування «Ілюстрованих Вістей» основний зміст видання становили аналітичні літературознавчі і мистецтвознавчі

номери ілюстрував сам редактор – С. Гординський, на що, зокрема, вказують останні сторінки із карикатурами, підписані Гіс. Також на сторінках часопису знаходимо рисунки Леоніда Перфецького та ілюстратора під криптонім хом. (можливо, Василь Хомутник), шарж і карикатуру Григорія Дубинського, репродукції, світлини творів українських митців Олександра Архипенка, Миколи Бойчука, Дам'яна Горняткевича, Михайла Дмитренка, Амврозія Ждахи, Володимира Змія, Павла Ковжунна, Миколи Неділка, Олекси Новаківського, Антона Павлося, Леоніда Перфецького, Івана Северина, Івана Труша, Михайла Черешньовського, Михайла Яцківа та ін.

Восьме число журналу за 1941 р. майже цілком було присвячене постаті Богдана Лепкого, який помер раптово 21 липня 1941 р. від серцевої недуги. Надзвичайно теплі і щемкі спогади про письменника опублікували його знайомі і друзі – Олесь Бабій, Святослав Гординський, Дам'ян Горняткевич, Роман Купчинський, глибоко занурившись в його особистісні характеристики і творчість. Б. Лепкий постав у цих нарисах як глибоко-духовна і доброзичлива людина, яка любила цей світ і навіть своїх ворогів, аристократ духу і талановитий маляр, вдумливий лірик, який не умів писати фальшиво. Як вказує мистецтвознавець Д. Горняткевич, саме Б. Лепкий відкрив галицькій громадськості художника Олексу Новаківського, коли написав рецензію на його виставку 1911 р. у «Неділі» (Горняткевич, 1941).

Зауважмо, що «Ілюстровані Вісті», як і всі легальні видання, проходили прискіпливе цензурування німецькою окупаційною владою, тож час від часу на шпальтах часопису публікувалися матеріали із виразною лояльністю до німецької культури та її тогочасних творців. З іншого боку, як свідчить журналіст Остап Тарнавський у своїх спогадах про українське літературно-мистецьке життя на початку 1940-х рр., українська преса в умовах німецької окупації «була таки в кращому становищі», ніж під радянською репресивною машиною, оскільки «її редагували незалежні редактори і тільки мусили шукати дороги, щоб матеріали, писані з незалежного становища, пройшли цензуру. В радянській пресі все вирішувалось партією,

журналісти писали тільки на вимогу партії; для незалежної думки там місця не було» (Тарнавський, 2013, с. 95).

Серед авторів літературознавчих та історичних розвідок, аналітичних і критичних статей, літературних і мистецьких оглядів, краєзнавчих нарисів, фейлетонів: Віктор Андрієвський, М. Антох, М. Ардан, Олесь Бабій, Роман Бжеський (псевд. Характерник), Лідія Бурачинська (псевд. елбе), В. Василенко, О. Вергун, Микола Гнатишак, Осип Годунько, Святослав Гординський (псевд.: С. Дружній, С. Львівський; крипт.: С. Г., С. Л., С. С., Ю. Б-Й), Дам'ян Горняткевич, Ірина Гошовська (псевд. Ївга Шугай), Богдан Гошовський (псевд. Б. Миронович), Володимир Дзись (крипт. В. Д.), Осип Залеський, Василь Кархут (псевд. (Вук), Володимир Кіршак (псевд. Дрияр), Маріян Козак, Микола Колянківський (крипт. (кий), Василь Королів-Старий, Юрій Косач (ймовірно, крипт. Кю.), Геннадій Которович (псевд. КТВ), Іван Крип'якевич (крипт. К.), Роман Купчинський, Богдан Лепкий (псевд. Богдан Л.), Лев Лепкий (псевд. Левко Сковорода; крипт. Л. Л.), Павло Лисяк, Степан Луцик, Борис Ольхівський, Михайло Островерха, Володимир Островський, Євген Юлій Пеленський (крипт. Є. Ю. П.), Ярослав Рак (крипт. ЯР.), Іван Раковський, Богдан Романенчук, Ярослав Рудницький, Петро Сагайдачний, Василь Салаш, Володимир Січинський (крипт. В. С.), Юліан Тарнович, Г. Хорольський, Іван Шевчик-Лукавиченко, Михайло Яровий. У часописі публікувалися спогади: Гриця Божка про побут українців в Єгипті (згодом вийшли окремою книгою), Ю. Горняткевича про пропагандистську функцію театру у радянській Україні, Юрія Лисеця про відступ радянських військ із Києва, Остапа Тарнавського (під алонімом Тарас Кульчицький) про службу у радянській армії.

Художня творчість представлена поезіями, новелами, оповіданнями, п'єсами, гуморесками авторства Олесь Бабія, Володимира Бірчака, Святослава Гординського (псевд.: Ігор Левський, Юрій Буревій, Юр. Буревій), Катрі Гриневичевої, Яр. Дмитровича, Федора Дудка, Лідії Дучимінської (псевд. Лярісса Ельде), Михайла Дяченка, Василя Кархута, Івана Керницького (під псевд. Іван Дріт), Неофіта Кибалюка, Юрія Кміта, Івана Коваліва, Едварда Козака (псевд. Еко), Юрія Косача (крипт. Ю. К.),

Богдана Лепкого (крипт. Б. Л.), Богдана Ловецького (можливо, псевдонім), Оксани Лятуринської, Осипа Маковея, Святослава Ольшенка-Вільхи, С. Орлюка, Володимира Островського, Левка Отаманця, Миколи-Мирослава Палія (псевд. М. Гурко), Нестора Ріпецького, І. Роденка, Наталі Савченко, Ірини Сандович, Юрія Смолича, Івана Смолія, Марії Струтинської, Остапа Тарнавського, Юліана Тарновича, Марка Черемшини, Миколи Чирського, Юрія Яновського, автора під псевдонімом Памфіл Шпонька. Також вміщувалися перекладні віршові та прозові зразки – з японської перекладав Нестор Ріпецький, німецької – Лідія Бурачинська, Святослав Гординський (крипт.: С. Г., с. г.), Меланія Нижанківська, Володимир Янів.

Відзначимо, що приховані імена В. Д., Дрияр, Іван Дріт, елбе, К., (кий), Б. Маринович, Левко Сковорода, Ю. Б-Й, ЯР, вдалося розкрити завдяки довіднику Л. Головаті (Головата, 2021), а Лярісса Ельде – завдяки словнику Н. Браїлян (Браїлян, 2023). На жаль, встановити імена авторів під псевдонімами і криптонімами А. З., Ганна, М-ч, М. І., М. М., Ю. Перекотиполе, Пишущий, Я. Гр., Т. Чет., Памфіл Шпонька² наразі не вдалося, і вони ще чекають на свого дослідника.

Про книжкові новинки інформували рубрики «З книжкової полиці», «Огляди й рецензії», «Новини української літератури». Авторами рецензій були: Лідія Бурачинська (під псевд.: бур, Л. Васикова; крипт. Л. Б.), Святослав Гординський (під крипт.: С. В., С. С.), Ол. Залеський, Василь Кархут (під псевд. (вук), Роман Купчинський (під крипт. Р. К.), Іван Лисяк-Рудницький (під псевд. Ів. Брусний), Петро Олійник, Богдан Романенчук (крипт. бр.), Наталя Савченко (під крипт. Н. Са-енко).

У виданні 1940 р. діяла рубрика «Кришки», під якою вміщувалися афоризми, прислів'я, оповідки, гуморески і смішинки, у 1941 р. – рубрика «Розвага» з різними цікавими замітками, ребусами, автором останніх був Еко – Едвард Козак.

1941 р. в «Ілюстрованих Вістях» було запроваджено щомісячну гумористичну сторінку, яка розташовувалася на

² Ймовірно, псевдонім взятий з п'єси Михайла Старицького «Як ковбаса та чарка, то минеться й сварка» або із незакінченої повісті Миколи Гоголя «Іван Федорович Шпонька та його тітонька».

супроводом до текстів українських пісень іронічно слугували карикатури на представників краківської творчої спільноти. У жартівливий фокус ЕКО потрапили Лідія Бурачинська, Ірина Винницька (Пеленська), Святослав Гординський, Ростислав Єндик, Василь Кархут, А. Касараб, Нестор Кисілевський, Едвард Козак, Богдан і Лев Лепкі, Наталя Мілян, Андрій Наконечний, Олена Теліга, Михайло Черешньовський, Ірина Шухевич. Ймовірно, що така гостро-іронічна характеристика не могла залишитися непоміченою.

Найбільше, за словами редактора ілюстрованого місячника, образилася поетка Олена Теліга за карикатуру «..А за

мною молодою сім пар хлопців чередою...», на якій «Олена ішла спереду, у вигадливому капелюшку – а вона мала смак добирати їх, – із задертим угору носом, і вела за

собою “череду хлопців”» (Гординський, 1952, с. 2). Її обурило все: «і капелюх не так, і ніс надто вгору, багато додано, а там дуже тонка і т. д. Але найбільша образа була за що інше: позаду “череди хлопців” плентався пес! – Як я, редактор, смів його пустити?». С. Гординський боронився, що пса він «зовсім не пускав, що він сам прибіг, але Олена ще багато разів потому ремствувала на Козака» (Гординський, 1952, с. 3). Як бачимо з подальших гумористичних сторінок «Ілюстрованих Вістей», ЕКО як загартований карикатурист не надто переймався через образи і продовжував свою сміхотворчість. Більше того, це не був поодинокий випадок, коли Теліга ставала героїнею його карикатур.

У перший рік загальний наклад часопису становив 70 000 примірників за сім чисел, оскільки останнє, ч. 7/8-ме, вийшло здвоєним (Б. Д., 1945). З цього можемо зробити висновок, що

середній наклад видання становив близько 10 000 примірників, а це було дуже високим показником на той час, особливо для часописів літературно-мистецького спрямування.

Останнє число «Ілюстрованих Вістей» побачило світ у середині грудня 1941 р., на що вказує рекламка у ч. 115 газети «Львівські Вісті» (т, 1941). У редакційному повідомленні останнього числа ілюстрованого місячника повідомлялося, що «з браку місця відділ рецензій і бібліографії переносимо до найближчих чисел» (Від Редакції, 1941). Отже, редакція планувала, що «Ілюстровані Вісті» виходитимуть надалі, однак редакційним планам не судилося здійснитися. Дослідниця Л. Головата вказує, що до закриття часопису спричинилася «млявість українських творчих еліт у краківській еміграції» (Головата, 2021, с. 11), адже після приєднання Східної Галичини до Генеральної губернії в ході німецько-радянської війни десятки літераторів, митців і журналістів повернулися до Львова, було відкрито «другий відділ краківської фірми, потужніший, ніж еміграційний із ліпшою поліграфічною базою (у Кракові для “Українського видавництва” працювали дві друкарні, до послуг львів’ян їх було одинадцять» (Головата, 2021, с. 9). 30 грудня 1941 р. в редакції «Українського видавництва» було прийняте рішення, «що часопис “Ілюстровані вісті” мають заступити “Наші дні”, тобто місячник із аналогічним завданням і складом публікацій, але підготовлюваний на львівській видавничій базі та поза урядовими структурами» (Головата, 1921, с. 12).

Висновки. Отже, вихід «Ілюстрованих Вістей», попри редакційні плани, справді був припинений після появи у Львові першого числа літературно-мистецького журналу «Наші Дні» за редакцією Осипа Боднарівича. Відзначимо, що значна частина творчого активу краківських «Ілюстрованих Вістей» перейшла до новостворених львівських «Наших Днів», тож можна говорити про ідейно-естетичну спорідненість цих двох пресодруків. По суті, «Ілюстровані Вісті» підготували підґрунтя для появи літературно-мистецького часопису із високим фаховим рівнем публікацій та значно соліднішим авторським колективом, якими стали «Наші Дні». Адже у Львові було значно більше видавничих можливостей і творчого потенціалу, аби зреалізувати

потужний літературно-мистецький пресовий проєкт. Однак, на нашу думку, не варто недооцінювати ту роль, яку відіграли «Ілюстровані Вісті» для кристалізації українського культурного середовища на вимушеній еміграції під час німецької окупації. Часопис є важливим джерелом для дослідників культурного життя українців на етнічних українських землях (Лемківщина, Перемишльщина, Ярославщина, Холмщина), містить унікальні краєзнавчі відомості, бібліографію українських друків, цікаві зразки української художньої творчості та мемуарної літератури. Оскільки у межах цієї статті не вдалося розкрити усі приховані імена співробітників видання, то «Ілюстровані Вісті» продовжують тримати у своєму фокусі і ще мають чим здивувати майбутніх дослідників.

Література

- Антонюк, Н. В. (1997). *Українське життя в «Генеральній Губернії» (1939–1944 рр.): за матеріалами періодичної преси*. Львів.
- Б. Д. (1945, 1 квіт.). Шостий рік діяльності «Українського Видавництва». *Український Шлях*, 2.
- Брайлян, Н. (2023). *Приховані імена: словник псевдонімів українських авторів XIX–XXI ст.* Львів.
- Від Редакції. (1940). *Ілюстровані Вісті*, 7/8, 30.
- Від Редакції. (1941). *Ілюстровані Вісті*, 12, 15.
- Головата, Л. (2007). *Святослав Гординський – центральна постать львівського видавничого процесу в роки німецької окупації*. Львів.
- Головата, Л. (2021). «Українське видавництво» у Кракові–Львові, 1939–1945: бібліогр. довід. Т. 2: Журнальна періодика. Київ.
- Головата, Л. (2013). *Український легальний видавничий рух Центрально-Східної Європи, 1939–1945*: наук. монографія. Київ; Львів.
- Голубничка-Шленчак, Ю., Срібняк, І. (2024). Голоси таборової преси інтернованих вояків-українців у Щипіорно, Польща (1922 – вересень 1923 рр.). *Український інформаційний простір*, 1(13), 135–158. DOI: [https://doi.org/10.31866/2616-7948.1\(13\).2024.300879](https://doi.org/10.31866/2616-7948.1(13).2024.300879).
- Гординський, С. (1952, 2 берез.). Зустрічі з Оленою Телігою (Про поетку, яка вміла не тільки героїчно жити, а й носити з грацією чорний капелюшок). *Свобода*: нед. вид., 2–3.
- Горняткевич, Д. (1941). Богдан Лепкий як маляр і письменник. *Ілюстровані Вісті*, 9, 9.

Дей, О. І. (1969). *Словник українських псевдонімів та криптонімів (XVI–XX ст.)*. Київ: Наукова думка.

До наших читачів. (1941). *Ілюстровані Вісті*, 1, 2.

Дроздовська, О. (2024). Консолідувальна місія журналу «Українське Життя» (Харбін, 1925). *Український інформаційний простір*, 2(14), 38–52. DOI: [https://doi.org/10.31866/2616-7948.2\(14\).2024.330026](https://doi.org/10.31866/2616-7948.2(14).2024.330026).

Еппель, В. (1999). *Нові матеріали до словника українських псевдонімів*. Київ.

Комариця, М. (2024). Інтердисциплінарний вимір студій квартальника «Богословія» (до 100-річчя виходу видання). *Український інформаційний простір*, 1(13), 120–134. DOI: [https://doi.org/10.31866/2616-7948.1\(13\).2024.300862](https://doi.org/10.31866/2616-7948.1(13).2024.300862).

Кубійович, В. (1975). *Українці в Генеральній Губернії 1939–1941. Історія Українського Центрального Комітету*. Чикаго.

Курилишин, К. (2007). *Українська легальна преса періоду німецької окупації (1939–1944 рр.)*: іст.-бібліогр. дослідж. Т. 1: А–М. Львів.

Луцький, О. І. (1994). Періодика «Українського видавництва». *Українська періодика: історія і сучасність*: тези доп. і повід. Всеукр. наук.-теорет. конф. 21–22 груд. 1994 р., 62–66. Львів.

Наконечна, З., Катола, О. (2024). Осип Боднарівч (1895–1944): маловідомі сторінки життя редактора і публіциста. *Пресознавство*, 4, 124–136. DOI: <https://doi.org/10.37222/2786-7552-2024-5-7>.

Тарнавський, О. (2013). *Літературний Львів 1939–1944*: Споми-ни. Львів: Піраміда.

[Тарнавський, Остап?] (т). (1941, 20 груд.). «Ілюстровані Вісті». *Львівські Вісті*, 3.

Терещук, О. (2024). Журналістська діяльність Опанаса Шевчукевича в щоденнику «Час» (Чернівці, 1932–1939 рр.). *Пресознавство*, 4, 137–153. DOI: <https://doi.org/10.37222/2786-7552-2024-5-8>.

Українська преса в Генерал-Губернаторстві. (1941, 20 листоп.). *Львівські Вісті*, 6.

References

Antoniuk, N. V. (1997). *Ukrainske zhyttia v «Heneralnij Hubernii» (1939–1944 rr.): za materialamy periodychnoi presy* [Ukrainian life in the General Government (1939–1944): according to the materials of the periodical press]. Lviv [in Ukrainian].

B. D. (1945, 1 kvit.). Shostyi rik diyalnomy «Ukrainskoho Vydavnytstva» [The Sixth Year of the Ukrainian Publishing House's Operations]. *Ukrainskyi Shliakh*, 2 [in Ukrainian].

Brailian, N. (2023). *Prykhovani imena: slovnyk psevdonimiv ukraïnskykh avtoriv XIX–XXI st.* [The hidden names: a dictionary of Ukrainian authors's pseudonyms of the 19th–21st centuries]. Lviv [in Ukrainian].

Dei, O. I. (1969). *Slovnyk ukraïnskykh psevdonimiv ta kryptonimiv (XVI–XX st.)* [Dictionary of Ukrainian pseudonyms and cryptonyms (XVI–XX centuries)]. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].

Do nashykh chytachiv [To our readers]. (1941). *Iliustrovani Visti, 1, 2* [in Ukrainian].

Drozdovska, O. (2024). Konsoliduvalna misiya zhurnalu «Ukrainske Zhyttia» (Kharbin, 1925) [The Consolidating Mission of the Journal «Ukrainske Zhyttia» (Harbin, 1925)]. *Ukrainskyi informatsiynyi prostir, 2(14)*, 38–52. DOI: [https://doi.org/10.31866/2616-7948.2\(14\).2024.330026](https://doi.org/10.31866/2616-7948.2(14).2024.330026) [in Ukrainian].

Eppel, V. (1999). *Novi materialy do slovnyka ukraïnskykh psevdonimiv* [New materials for the dictionary of Ukrainian pseudonyms]. Kyiv [in Ukrainian].

Holovata, L. (2007). Sviatoslav Hordynskyi – tsentralna postat lvivskoho vydavnychoho protsesu v roky nimetskoï okupatsii [Sviatoslav Hordynsky: A central figure in Lviv's publishing process during the German occupation]. Lviv [in Ukrainian].

Holovata, L. (2021). «Ukrainske vydanyctvo» u Krakovi–Lvovi, 1939–1945 [Ukrainian Publishing House in Kraków–Lviv, 1939–1945]: bibliohr. dovid. T. 2: Zhurnalna periodyka. Kyiv: Krytyka [in Ukrainian].

Holovata, L. (2013). *Ukrainskyi lehalnyi vydavnychyi rukh Tsentralno-Skhidnoi Yevropy, 1939–1945* [The Ukrainian legal publishing movement of Central and Eastern Europe 1939–1945]: nauk. monohraf. Kyiv; Lviv [in Ukrainian].

Holubnycha-Shlenchak, Yu., Sribniak, I. (2024). Holosy taborovoï presy internovanykh voiakiv-ukraïntsiiv u Shchypiorno, Polshcha (1922 – veresen 1923 rr.) [Voices of the camp press of the interned Ukrainian soldiers in Szczypiorno, Poland (1922 – september 1923)]. *Ukrainskyi informatsiynyi prostir, 1(13)*, 135–158. DOI: [https://doi.org/10.31866/2616-7948.1\(13\).2024.300879](https://doi.org/10.31866/2616-7948.1(13).2024.300879) [in Ukrainian].

Hordynskyi, S. (1952, 2 berez.). Zustrichi z Olenoiu Telihoiu (Pro poetku, yaka vmila ne tilky heroichno zhyty, a y nosyty z gratsiyeiu chornyi kapeliushok) [Encounters with Olena Teliha (On a poet who knew not only how to live heroically, but also how to wear a black hat with grace)]. *Svoboda: nedilne vydannia*, 2–3 [in Ukrainian].

Horniatkevych, D. (1941). Bohdan Lepkyi yak maliar i pysmen-nyk [Bohdan Lepkyi as a painter and writer]. *Iliustrovani Visti*, 9, 9 [in Ukrainian].

Komarytsia, M. (2024). Interdystyplinarnyi vymir studii kvartalnyka «Bohosloviya» (do 100-ricchya vykhodu vydannia) [Interdisciplinary dimension of the «Theology» quarterly studies (to the 100th publication anniversary)]. *Ukrainskyi informatsiinyi prostir*, 1(13), 120–134 [in Ukrainian].

Kubiyovych, V. (1975). *Ukrainci v Heneralnyy Hubernii 1939–1941. Istoriya Ukrainskoho Tsentralnoho Komitetu* [Ukrainians in the General Government, 1939–1941. The History of the Ukrainian Central Committee]. Chikago [in Ukrainian].

Kurylyshyn, K. (2007). *Ukrainska lehalna presa periodu nimetskoj okupatsii (1939–1944 rr.)* [The Ukrainian legal press during the German occupation period (1939–1944)]: ist.-bibliohr. doslidzh. T. 1: A–M. Lviv [in Ukrainian].

Lutskiy, O. I. (1994). Periodyka «Ukrainskoho vydavnytstva» [Ukrainian Publishing House's periodicals]. *Ukrainska periodyka: istoriya i suchasnist: tezy dop. i povid. Vseukr. nauk.-teoret. konf.* 21–22 hrud. 1994 r., 62–66. Lviv [in Ukrainian].

Nakonechna, Z., Katola, O. (2024). Osyp Bodnarovych (1895–1944): malovidomi storinky zhyttia redaktora i publitsysta [Osyp Bodnarovych (1895–1944): little-known pages from the life of an editor and publicist]. *Presoznavstvo*, 4, 124–136. DOI: <https://doi.org/10.37222/2786-7552-2024-5-7> [in Ukrainian].

Tarnavskiy, O. (2013). *Literaturnyi Lviv 1939–1944* [Literary Lviv 1939–1944]: Spomyny. Lviv: Piramida [in Ukrainian].

[Tarnavskiy, Ostep?] (t). (1941, 20 hrud.). «Iliustrovani Visti». *Lvivski Visti*, 3 [in Ukrainian].

Tereshchuk, O. (2024). Zhurnalistska diyalnist Opanasa Shevchukevycha v shchodennyku «Chas» (Chernivtsi, 1932–1939 rr.) [Journalistic activity of Opanas Shevchukevych in the Daily «Chas» (Chernivtsi, 1932–1939)]. *Presoznavstvo*, 4, 137–153. DOI: <https://doi.org/10.37222/2786-7552-2024-5-8> [in Ukrainian].

Ukrainska presa v Heneral-Hubernatorstvi [The Ukrainian Press in the General Government]. (1941, 20 lystop.). *Lvivski Visti*, 6 [in Ukrainian].

Vid Redaktsii [Editorial]. (1940). *Iliustrovani Visti*, 7/8, 30 [in Ukrainian].

Vid Redaktsii [Editorial]. (1941). *Iliustrovani Visti*, 12, 15 [in Ukrainian].

Oksana Sereda

PhD in Social Communications,
Senior Researcher of the Research Institute for Press Studies
Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv
(Lviv, Ukraine)

**THE PERIODICAL «ILIUSTROVANI VISTI» (1940–1941):
A VISUAL CHRONICLE OF UKRAINIAN LITERARY
AND ARTISTIC LIFE**

This article explores the history and operational context of the literary and artistic journal «Iliustrovani Visti», which was published during the German occupation. It examines the composition of the editorial board and contributors, outlines the journal's structure and visual design. The main objective is to reconstruct the history of the journal's emergence, clarify the reasons for its discontinuation, refine the composition of the editorial team, and identify the pseudonyms and cryptonyms used by its contributors.

To achieve this research tasks were undertaken: a systematic content analysis of all journal issues, registering contributors' names and editorial materials; a review of dictionaries of concealed names to decode pseudonyms and cryptonyms; a review of dictionaries of hidden names to uncover pseudonyms and cryptonyms; an examination of academic works on Ukrainian cultural and publishing activities from 1939 to 1944 under German occupation; and an analysis of memoirs by participants in the Ukrainian press and publishing of that period.

The relevance of this study lies in its focus on «Iliustrovani Visti» as a media phenomenon, previously explored primarily for its content. Its novelty stems from a comprehensive analysis of the journal's content and sources, clarifying its history, editorial practices, and authorial identities. The research employs general along with specialised scientific methods, including comparative historical-bibliographic, biographical.

The first issue of «Iliustrovani Visti» was published in Kraków in April 1940 by «Ukrainske Vydavnytvo» (the Ukrainian Publishing House), aiming to document Ukrainian cultural life and serve

as a platform for writers and artists. While Mykhailo Khomiak was the official editor, editorial duties were in practice undertaken by Lev Lepkyi (1940) and Sviatoslav Hordynskyi (1941). The 1941 editorial board included Vasyl Karkhut and Edward Kozak. In total, 20 issues were published, with the final one in December 1941.

The article concludes that «*Iliustrovani Visti*» played a significant role in shaping Ukrainian cultural identity in exile and remains a valuable source for the study of Ukrainian culture during the German occupation.

Keywords: «*Iliustrovani Visti*», journal, editorial board, contributors, cultural life, German occupation.

Стаття надійшла 28.03.2025

Прийнято 25.04.2025